

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในแต่ละช่วงวัยบนพื้นฐานของ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 และไทยแลนด์ 4.0 โมเดล Educational Management for Human Resource Development in Different Generations Based on the 12th National Economic and Social Development Plan and Thailand 4.0 Model

อภิชา อินสุวรรณ¹ ณัฐหรินทร์ แพทยานนท์² ฐิติพร ฐิติจำเริญพร³ และ ปนัดดา เดชวงศ์ญา⁴
Apicha Insuwan, Natharin Phattayanon, Tidthiporn Tidthichumremporn
and Panudda Dechwongya

บทคัดย่อ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพ เป็นกุญแจหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมของประเทศชาติ การศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรทุนมนุษย์ให้มีความพร้อมในทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบัน มนุษย์กำลังเผชิญกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ซึ่งนำมาประยุกต์ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินงานและการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นอกจากนี้มนุษย์เองก็มีคุณลักษณะเฉพาะที่ต่างกันออกไปตามแต่ละช่วงวัย ขึ้นกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมของโลกช่วงเวลานั้น ส่งผลให้ต้องมีการทบทวนแนวคิดการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับคุณลักษณะเฉพาะของผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมถึงการปรับตัวให้เข้ากับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้ อีกทั้งการจัดการศึกษาจำเป็นต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปีและโมเดลไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งเป็นกรอบนโยบายที่กำหนดทิศทางพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อให้ได้ทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชาติอย่างยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ: การศึกษา การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาทรัพยากรทุนมนุษย์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ไทยแลนด์ 4.0

¹ อาจารย์ คณะบัญชี การเงิน และการธนาคาร มหาวิทยาลัยพายัพ Email: apicha@payap.ac.th

² อาจารย์ ภาสัชกรหญิง คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ Email: natharin_a@payap.ac.th

³ อาจารย์ คณะบัญชี การเงิน และการธนาคาร มหาวิทยาลัยพายัพ Email: kae25@hotmail.com

⁴ อาจารย์ ภาสัชกรหญิง คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ Email: panudda_puii@hotmail.com

Abstract

An efficient human resource development is the crucial key in national economic and society. Education is an essential basic to developing thoroughly completed human resources. Especially, in this current age where modern science has inevitably been applied to accommodate the operation and life style of human beings. Humans themselves, also characteristically display specific differences depending on the world economic and social events at that time. Therefore, it is necessary to revise the framework of educational management and to bring it into harmony with the learner's specific character recognizing this as of primary importance, together with adapting advanced technology and applying this technological information into educational management. Furthermore, educational management needs to be harmoniously correlated with the National Economic and Social Development Plan, 20 Years National Strategy, and the Thailand 4.0 model which are the principle policies indicating directions for national economic development. These all aim to develop the desired-features of human resources in order to become the valuable manpower needed in a consistent and continuing national development program.

Keywords: Education, Teaching processed, Human resource development,
The 12th National Economic and Social Development Plan, Thailand 4.0

บทนำ

ในการพัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมของชาติ ให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้นั้น จำเป็น ต้องอาศัยพลังผลักดันจากทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่อง ทรัพยากรมนุษย์เป็นกุญแจสำคัญที่สุดที่จะเป็นฟันเฟืองให้เกิดการขับเคลื่อน และก้าวสู่ทิศทางที่เหมาะสม การพัฒนาทรัพยากรทุนมนุษย์จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่จะต้องดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การศึกษาเป็นกลไกสำคัญที่สุดที่จะขัดเกลาและพัฒนาทรัพยากรทุนมนุษย์ให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งในด้านความรู้ ความสามารถทางสาขาวิชาชีพ ความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยี ทักษะการคิดอย่างมีตรรกะและแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบปลูกฝังทัศนคติและค่านิยมอันพึงประสงค์ การสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์และการสร้างนวัตกรรมใหม่ การวางแผนการดำเนินชีวิตและการวางแผนทางการเงิน ทักษะการใช้ชีวิตบนรากฐานของคุณธรรมจริยธรรมอันดีงาม เพื่อการดำเนินชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข ตลอดจนการดูแลด้านสุขภาพและอาชีวอนามัยด้วย การพัฒนาทรัพยากรทุนมนุษย์ในแต่ละองค์ประกอบเหล่านี้

ครบถ้วนสมบูรณ์ นับเป็นการสรรส่งคมอุดมปัญญา อันเป็นพื้นฐานของความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคมของชาติอย่างยั่งยืนต่อไป

แนวคิดการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2561

แนวคิดการจัดการศึกษา (Conceptual Design) ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2561 ยึดหลักสำคัญในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) และหลักการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของสังคม (All for Education) อีกทั้งยึดตามเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs 2030) และประเด็นภายในประเทศ (Local Issue) โดยนำยุทธศาสตร์ชาติ (National Strategy) มาเป็นกรอบแนวคิดสำคัญในการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) สถาบันการศึกษาจำเป็นต้องรับหลักการและแนวคิดดังกล่าวมาปรับใช้ให้เป็นรูปธรรม ไม่ว่าจะเป็นในการวางแผนนโยบายสนับสนุนการจัดการศึกษา การปรับปรุงหลักสูตร การพัฒนาผู้สอนและเทคนิคการสอน รวมไปถึงการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะความรู้ความสามารถที่ได้เรียนจนเกิดความชำนาญ

การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ โดยใช้แนวทางจากยุทธศาสตร์ที่ 1 จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)

ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ควรวางแผนทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับเป้าหมายและแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะยาว 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นกลไกสำคัญที่จะพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ ให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และเป็นพลังในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับทิศทางของยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระดับชาติ และจากยุทธศาสตร์ที่ 1 ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 นี้ ก็ได้มุ่งเน้นการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ โดยประกอบด้วยเป้าหมายการพัฒนา ดังต่อไปนี้

1. คนไทยส่วนใหญ่มีทัศนคติและพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคมเพิ่มขึ้น
2. คนในสังคมไทยทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ และความสามารถเพิ่มขึ้น
3. คนไทยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพสูงตามมาตรฐานสากล และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง
4. คนไทยมีสุขภาวะที่ดีขึ้น

5. สถาบันทางสังคมมีความเข้มแข็งและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันทางศาสนา ชุมชน สื่อมวลชน และภาคเอกชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี้, 2560)

จากเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 การพัฒนาให้คนไทยทุกคนมีคุณภาพ สามารถปรับตัวรองรับสังคมสูงวัยและบริบทการพัฒนาในอนาคต พบว่า มีตัวชี้วัดที่น่าสนใจที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับระบบการศึกษาโดยตรง ได้แก่

- ค่าดัชนีการพัฒนามนุษย์ไม่ต่ำกว่า 0.8
- คะแนน IQ เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 100
- ร้อยละ 70 ของเยาวชนไทยคะแนน EQ ไม่ต่ำกว่าเกณฑ์
- ผลคะแนนสอบ PISA (Programme for International Student Assessment) ในแต่ละวิชาไม่ต่ำกว่า 500

- สัดส่วนของผู้ผ่านการทดสอบมาตรฐานอาชีพ และมาตรฐานฝีมือแรงงานเพิ่มขึ้น
- การออมส่วนบุคคลต่อรายได้พึงจ่ายใช้สอยเพิ่มขึ้น
- การมีงานทำของผู้สูงอายุ (อายุ 60-69 ปี) เพิ่มขึ้น
- การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการอ่านหาความรู้เพิ่มขึ้น

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี้, 2560)

ทั้งนี้ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ได้วางแนวทางการพัฒนา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายไว้ ดังนี้

1. ปรับเปลี่ยนค่านิยมคนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย จิตสาธารณะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์
2. พัฒนาศักยภาพคนให้มีทักษะความรู้และความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า
3. ยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต
4. ลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพและให้ทุกภาคส่วนคำนึงถึงผลกระทบต่อสุขภาพ
5. เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการระบบสุขภาพภาครัฐและปรับระบบการเงินการคลัง ด้านสุขภาพ
6. พัฒนาระบบการดูแลและสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับสังคมสูงวัย
7. ผลักดันให้สถาบันทางสังคมมีส่วนร่วมพัฒนาประเทศอย่างเข้มแข็ง

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี้, 2560)

โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน: ไทยแลนด์ 4.0

Thailand 4.0 เป็นโมเดลเศรษฐกิจที่จะนำพาประเทศไทยไปสู่ “ประเทศในโลกรุ่นหนึ่ง” มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ในบริบทของการปฏิวัติอุตสาหกรรมยุคที่ 4 อย่างเป็นรูปธรรม ตามแนว ทางที่แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีได้วางไว้ ด้วยการสร้างความเข้มแข็งจากภายใน ควบคู่ไปกับการเชื่อมโยงกับ

ประชาคมโลก ตามแนวคิด “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” โดยขับเคลื่อนผ่านกลไก “ประชารัฐ” ซึ่งเป็นรูปแบบความร่วมมือกันระหว่างภาคประชาชน รัฐบาล และหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความโปร่งใสในการดำเนินงานของทุกภาคส่วน

Thailand 4.0 กำหนดเป้าหมายครอบคลุมใน 4 มิติ ดังนี้

1) ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เป็น “ระบบเศรษฐกิจที่เน้นการสร้างมูลค่า” ที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์

2) ความอยู่ดีมีสุขทางสังคม เป็น “สังคมที่เดินหน้าไปด้วยกัน ไม่ทอดทิ้งใครไว้ข้างหลัง” ด้วยการเติมเต็มศักยภาพของผู้คนในสังคม เพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคงทางเศรษฐกิจสังคม และฟื้นฟู ความเสมอภาคและความเป็นปึกแผ่นของคนในสังคม ให้กลับคืนมาอีกครั้งหนึ่ง

3) การยกระดับคุณค่ามนุษย์ ด้วยการพัฒนาคนไทยให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์ในศตวรรษที่ 21” ควบคู่ไปกับการเป็น “คนไทย 4.0 ในโลกที่หนึ่ง” ซึ่งการดำเนินการภายใต้ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่ 21 ได้เน้นการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ให้เหมาะสมกับบริบทสังคมรอบด้านเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทำให้การศึกษาเป็นรากฐานการพัฒนาคนไทยให้เกิดทักษะที่พร้อมเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมยุคฐานเทคโนโลยี (วรรณภา พิพัฒน์ธนะวงศ์, 2557)

4) การรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม เป็น “สังคมที่น่าอยู่” มี “ระบบเศรษฐกิจที่สามารถปรับสภาพตามภูมิอากาศ” ควบคู่ไปกับการเป็น “สังคมคาร์บอนต่ำ” อย่างเต็มรูปแบบ

Thailand 4.0 ประกอบด้วย 5 วาระขับเคลื่อนสำคัญ ดังนี้

วาระที่ 1 การเตรียมคนไทย 4.0 เพื่อก้าวสู่โลกที่หนึ่ง

วาระที่ 2 พัฒนากลยุทธ์เทคโนโลยีและอุตสาหกรรมแห่งอนาคต

วาระที่ 3 การบ่มเพาะผู้ประกอบการและพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม

วาระที่ 4 การเสริมความเข้มแข็งของเศรษฐกิจภายในประเทศผ่านกลไกของ 18 กลุ่มจังหวัด และ 76 จังหวัด

วาระที่ 5 บูรณาการอาเซียน เชื่อมประเทศไทยสู่ประชาคมโลก

แนวทางของโมเดลไทยแลนด์ 4.0 ได้มุ่งเน้นการปฏิรูป 3 ด้านหลัก ได้แก่ การปฏิรูปเศรษฐกิจ การปฏิรูปการวิจัยและพัฒนา และการปฏิรูปพื้นฐาน อันเป็นกลไกหลักในการพัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมไทยได้ และจากวาระที่ 1 ได้มุ่งเน้นถึงการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ โดยการเตรียมคนไทย 4.0 เพื่อก้าวสู่โลกที่หนึ่ง เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์เป็นพื้นฐานของการพัฒนาในทุกด้าน

(กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา, 2559)

ในการที่จะวางแผนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพมนุษย์ ควรทำความเข้าใจคุณลักษณะพฤติกรรม ค่านิยม และทัศนคติของบุคคลในแต่ละช่วงอายุ ซึ่งมีคุณลักษณะดังกล่าวแตกต่างกันออกไป การจัดการศึกษา จึงควรพิจารณาถึงความแตกต่างของคุณลักษณะเหล่านี้ เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างราบรื่นบนพื้นฐานของความเข้าใจในความแตกต่าง และสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

แนวคิดการแบ่งกลุ่มประชากรและคุณลักษณะเฉพาะของแต่ละช่วงวัยหรือเจเนอเรชัน

ในศตวรรษที่ 20 นักสังคมศึกษาได้พัฒนาวิธีการแบ่งกลุ่มประชากรออกเป็นกลุ่มตามช่วงวัย (Generation) ตามปีที่เกิด ซึ่งพบว่า มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ ทักษะคิด ค่านิยม รูปแบบการทำงาน และการดำเนินชีวิต ผู้ที่เสนอแนวคิดเรื่อง Generation เป็นคนแรก ได้แก่ นักสังคมศาสตร์ชาวอังกฤษ ชื่อว่า “Karl Mannheim” ในปี คริสตศักราช 1923 เขาได้ตีพิมพ์ผลงานชื่อ “The Problem of Generations” งานของ Mannheim ศึกษาและเสนอว่า ผู้คนในสังคมล้วนแต่ได้รับอิทธิพลจากบริบททั้งทางสังคม และทางประวัติศาสตร์ คนในยุคหนึ่ง ๆ ที่เกิดและเติบโตขึ้นท่ามกลางเหตุการณ์ใหญ่ ๆ บางอย่างร่วมกัน ย่อมจะมีลักษณะอย่างหนึ่งที่คล้ายกัน และลักษณะนั้น ๆ ก็จะมีมากำหนดอนาคตของโลกใบนี้ต่อไป นอกจากนี้การแบ่งคนแต่ละเจเนอเรชัน ยังชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของเทคโนโลยีที่มีต่อวิถีชีวิตของผู้คน แต่ Mannheim เองก็กล่าวว่า ถึงเหตุการณ์สำคัญอย่างสงครามโลก หรือนวัตกรรมที่มีผลกับชีวิตจะมีอิทธิพลต่อลักษณะนิสัยของผู้คน แต่แนวคิดเรื่องเจเนอเรชันนี้ก็เชื่อว่า จะอธิบายได้อย่างสมบูรณ์ กล่าวคือ ถึงแม้ว่าคนจะเผชิญเหตุการณ์เดียวกัน แต่คนก็มีภูมิหลังอื่น ๆ ที่หลากหลาย เช่น ถิ่นกำเนิด ชนชั้น หรือวัฒนธรรมที่ต่างกัน ดังนั้น ค่านิยมหรือทัศนคติของคนนั้น ถึงแม้จะประสบกับเหตุการณ์เดียวกัน แต่สุดท้ายก็ยังคงมีความจำเพาะเจาะจงของแต่ละบุคคล (Vanat Putnark, 2017)

การปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการผลักดันระบบเศรษฐกิจไทยสู่ความรวดเร็วและทันสมัยในระบบดิจิทัลนั้น สากลโลกได้ แบ่งกลุ่มคนออกเป็นรุ่น ๆ หรือ เจเนอเรชัน (Generation) เพื่อให้สามารถบริหารจัดการคนในแต่ละรุ่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับคุณลักษณะ พฤติกรรม และอุปนิสัย ซึ่งเชื่อว่า หากมีการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์อย่างเหมาะสม จะเป็นกำลังสำคัญในการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ตลอดจนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติได้ โดยไม่สูญเสียทรัพยากรมนุษย์ไป (ทีมเศรษฐกิจ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, 2558)

นักสังคมศาสตร์ ได้มีการแบ่งผู้คนในโลกนี้ออกเป็น 8 เจเนอเรชัน ดังต่อไปนี้

1. Lost Generation (พ.ศ. 2426 - 2443)

ได้แก่ ผู้ที่เกิดในช่วงปี พ.ศ. 2426 - 2443 ซึ่งเป็นช่วงที่เกิดเหตุการณ์ประวัติศาสตร์โลกสำคัญคือ การเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ 1 ซึ่งในปัจจุบันคนกลุ่มนี้แทบไม่มีชีวิตหลงเหลืออยู่แล้ว จะมีในบางประเทศที่ประชากรมีอายุยืน จะมีผู้ที่อายุมากกว่า 120 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นคนในรุ่นนี้เหลืออยู่

2. Greatest Generation หรือ G.I. Generation (พ.ศ. 2444 - 2467)

ได้แก่ ผู้ที่เกิดในช่วงปี พ.ศ. 2444 - 2467 เป็นช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ผู้คนส่วนใหญ่เป็นกำลังสำคัญในการต่อสู้สงคราม คนในยุคนี้ ยังช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจให้กลับมาดีหลังจากสงครามสงบลงด้วยลักษณะนิสัยของคนในเจเนอเรชันนี้ มีแบบแผนปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งเรื่องความเชื่อ ความคิดต่างๆ มีความเป็นทางการทางการค่อนข้างสูง ใส่สูท ผูกเนคไทออกจากบ้าน สนใจสังคมส่วนรวม มีสำนึกความเป็นพลเมือง ปัจจุบัน คนในรุ่นนี้มีอายุราว 93 ปีขึ้นไป

3. Silent Generation (พ.ศ. 2468 - 2488)

ได้แก่ ผู้ที่เกิดในช่วงปี พ.ศ. 2468-2488 ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ.2480-2488) ซึ่งผู้คนส่วนใหญ่เสียชีวิตในสนามรบ ทำให้ประชากรรุ่นนี้ จะมีจำนวนไม่มากเท่ารุ่นอื่น ๆ เพราะเป็นช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 พอดี และหลังจากนั้นก็เข้าสู่ยุคเศรษฐกิจตกต่ำ ดังนั้นผู้คนจึงมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก ต้องทำงานหนักในโรงงานชนิดหามรุ่งหามค่ำ คนรุ่นนี้จึงมีความเคร่งครัดต่อระเบียบแบบแผนมาก มีความจงรักภักดีต่อนายจ้างและประเทศชาติสูง และเคารพกฎหมาย ยุคนี้เป็นยุคที่ผู้หญิงเริ่มออกมาทำงานนอกบ้านเพื่อช่วยสามีกันมากขึ้น กระทั่งเวลาผ่านไป เศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัวขึ้น คนในรุ่นนี้จึงได้รับโอกาสมากขึ้น และมีช่องทางของการสร้างกิจการของตัวเองกันมาก รวมทั้ง มีบทบาทในการพัฒนาเทคโนโลยีต่าง ๆ อันเป็นรากฐานของเศรษฐกิจ และสังคมมาจนถึงปัจจุบันนี้ ซึ่งคนในรุ่นนี้มีอายุราว 72- 91 ปี

4. Baby Boomer Generation หรือ “Gen B” (พ.ศ. 2489 – 2507)

ได้แก่ ผู้ที่เกิดในช่วงปี พ.ศ. 2489 – 2507 สิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นยุคที่บ้านเมืองสงบหลังจากสงคราม ทุกคนที่มีชีวิตรอดต้องเร่งกลับมาฟื้นฟูให้ประเทศกลับมาแข็งแกร่งอีกครั้ง แต่เนื่องจากได้สูญเสียจำนวนประชากรไปมากมายจากการทำศึกสงคราม คนในยุคนี้จึงมีค่านิยม มีลูกมีหลานเยอะ ๆ เพื่อเพิ่มจำนวนแรงงานมาช่วยกันพัฒนาประเทศนั่นเอง

ปัจจุบันคนในยุคนี้ที่ยังอยู่จะมีอายุประมาณ 53-71 ปี ลักษณะนิสัยจะเป็นคนจริงจัง เคร่งครัดเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นเจ้าคนนายคน ชีวิตทุ่มเทให้กับการทำงานมาก ๆ มีความอดทนสูง ประหยัดอดออม จนอาจกล่าวได้ว่า คนกลุ่มนี้มีลักษณะเป็น ‘นักอนุรักษ์นิยม’

5. Generation X หรือ “Gen-X” (พ.ศ. 2508 - 2522)

ได้แก่ ผู้ที่เกิดในช่วงปี พ.ศ. 2508-2522 สำหรับ เจเนอเรชัน เอ็กซ์ นั้นมีชื่อเรียกอีกอย่างว่า “ยัปปี้” (Yuppie) ย่อมาจาก Young Urban Professionals หมายถึงพวกที่เกิดมาในยุคมั่งคั่ง ใช้ชีวิตอย่างสุขสบาย เติบโตมากับการพัฒนาของวิดีโอเกม คอมพิวเตอร์ สไตล์เพลงแบบฮิปฮอป และอาจทันดูทีวีจอขาวดำ สำหรับในยุคนี้เป็นยุคที่มีการให้ความคุ้มครองอัตราการเกิดของประชากร เนื่องจากยุคเบบี้บูมเมอร์ส่งผลให้มีเยาวชนเกิดมากเกินไป ส่งผลให้มีปัญหาตามมาก็คือ ในเรื่องของทรัพยากรที่มีอยู่นั้น ไม่เพียงพอต่อจำนวนประชากร เมื่อเป็นเช่นนี้ ประชาชนจึงกลับมาบังคับคิดว่า หากไม่ควบคุมอัตราการเกิดไว้ สุดท้ายแล้วคนทั้งโลกก็จะขาดแคลนอาหาร ยกตัวอย่างเช่น ในประเทศจีน มีการรณรงค์ให้คนมีลูกได้เพียง 1 คนเท่านั้น

ปัจจุบัน คนยุค Gen-X เป็นคนวัยทำงาน มีอายุตั้งแต่ 38-52 ปี พฤติกรรม ลักษณะนิสัยของคนกลุ่มนี้ที่เด่นชัดคือ ชอบบอกรายง่าย ๆ ไม่ต้องเป็นทางการ มีแนวคิด สร้างความสมดุลในเรื่องงานและครอบครัว กล่าวคือ ทำงานตามหน้าที่ ไม่บ้างาน ไม่ทุ่มเท ทำทุกอย่างได้เพียงลำพัง ไม่พึ่งพาใครเป็นตัวของตัวเองสูง มีความคิดเปิดกว้าง สร้างสรรค์ อย่างไรก็ตาม หลายคนใน Gen-X มีแนวโน้มที่จะต่อต้านสังคม ไม่ได้เชื่อเรื่องศาสนา และ ไม่ได้ยึดขนบธรรมเนียมประเพณีมากนัก เป็นคนที่มีความยืดหยุ่นในการปรับตัวกับวัฒนธรรมที่เปลี่ยนไป (พฤติกรรมคน 8 เจเนอเรชัน คุณอยู่กลุ่มไหน?, 2560)

6. Generation Y หรือ “Gen-Y” เรียกอีกอย่างว่า “Millennials” (พ.ศ. 2523 - 2540)

ได้แก่ ผู้ที่เกิดในช่วงปี พ.ศ. 2523 - 2540 คนกลุ่มนี้เติบโตขึ้นมาท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงและมีค่านิยมที่แตกต่างกันระหว่างรุ่นปู่ย่าตายายกับรุ่นพ่อแม่ของพวกเขา แต่กระนั้นเขาก็รับเอาความเจริญรุดหน้าของเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตเข้ามาแทรกอยู่ในการดำรงชีวิตประจำวันด้วย คนนี้จะเป็นยุคที่เศรษฐกิจกำลังเติบโตเป็นอย่างมาก ทำให้พ่อแม่ที่ค่อนข้างจะประสบความสำเร็จในชีวิตแล้ว จะดูแลเอาใจใส่ลูก ๆ เป็นอย่างดี เยาวชนยุคนี้จึงมักจะถูกตามใจตั้งแต่ยังเล็ก ได้ในสิ่งที่คนรุ่นพ่อแม่ไม่ค่อยได้มีโอกาสทางการศึกษาดี มีลักษณะนิสัยชอบการแสดงออก มีความเป็นตัวของตัวเองสูง ไม่ชอบถูกบังคับให้อยู่ในกรอบ ไม่ชอบอยู่ในเงื่อนไข ชอบเสพข่าวสารผ่านช่องทางต่าง ๆ ที่หลากหลาย มีอิสระทางความคิด กล้าซักถาม กล้าถามในทุกอย่างที่ตัวเองสนใจ ไม่หวั่นคำวิจารณ์ มีความเป็นสากลมาก มองว่าการนิยมชมชอบวัฒนธรรมหรือศิลปินต่างชาติเป็นเรื่องธรรมดา

ปัจจุบันคนกลุ่มนี้อยู่ทั้งในช่วงวัยเรียนและในวัยทำงาน ที่สำคัญจากการที่ยุคนี้เป็นยุคที่มีเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องสูง จึงไม่น่าแปลกใจที่คนกลุ่มนี้จะมีความสามารถในการทำงานที่เกี่ยวกับการติดต่อสื่อสาร ชอบงานด้านไอที ใช้ความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ รวมทั้งมีความสามารถที่จะทำอะไรได้หลาย ๆ อย่างในเวลาเดียวกัน ในเรื่องการทำงาน คนกลุ่มนี้ต้องการความชัดเจนในการทำงานว่าสิ่งที่ทำมีผลต่อตนเองและต่อหน่วยงานอย่างไร และชอบทำงานเป็นทีม ต่างจากกลุ่ม Gen-X ที่ชอบทำงานแบบวันแมนโชว์มากกว่า เพราะคนในวัย Gen-X จะถูกฝึกมาแบบนั้น ต่างจากคนในวัย Gen-Y ที่เติบโตมาพร้อมกับการประชุม การระดมความคิดเห็น แต่ทว่าคนกลุ่มนี้จะไม่ค่อยอดทนเหมือนคนรุ่นพ่อแม่สักหวังจะทำงานได้เงินเดือนสูง ๆ แต่ไม่อยากไต่เต้าจากการทำงานข้างล่างขึ้นไป คาดหวังในการทำงานสูง ต้องการค่าชม

กลุ่ม Gen-Y มักจะจัดสรรเวลาให้งานและชีวิตส่วนตัวในจุดที่สมดุลกัน พอหลังเลิกงานอาจไปทำกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อสร้างความสุขให้กับตัวเอง เช่น ไปเล่นฟิตเนส ไปพบปะสังสรรค์กับเพื่อนฝูง จะไม่ค่อยหมกมุ่นอยู่กับงานเหมือนกับคนรุ่นก่อน นอกจากนี้แล้ว กลุ่ม Gen-Y จะเป็นคนมองโลกในแง่ดี มีใจช่วยเหลือสังคม รักษาสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์ที่ดี และแน่นแฟ้นกับพ่อแม่

(ทีมเศรษฐกิจ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, 2558)

7. Generation Z หรือ “Gen-Z” (พ.ศ.2540 ขึ้นไป)

ค่านิยมล่าสุดของคนรุ่นใหม่ในยุคปัจจุบัน หมายถึงคนที่เกิดหลังปี พ.ศ.2540 ขึ้นไป เทียบอายุแล้วก็คือ วัยเยาวชน ๆ นั่นเอง เยาวชนทุกกลุ่ม Gen-Z จะเติบโตมาพร้อมกับสิ่งอำนวยความสะดวกมากมายที่อยู่แวดล้อม มีความสามารถในการใช้งานเครื่องมือทางเทคโนโลยีต่าง ๆ และเรียนรู้ได้รวดเร็ว เพราะพ่อแม่ใช้สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ในชีวิตประจำวันอยู่แล้ว แต่สิ่งหนึ่งที่เยาวชนรุ่นนี้แตกต่างจากรุ่นอื่น ๆ สมัยที่ยังเป็นเยาวชนอยู่ก็คือ พวกเขาจะเห็นภาพที่พ่อแม่ต้องออกไปทำงานทั้งคู่ ต่างจากรุ่นก่อน ๆ ที่อาจจะมีพ่อออกไปทำงานคนเดียว ด้วยเหตุผลนี้ เยาวชน Gen-Z หลาย ๆ คน จึงได้รับการเลี้ยงดูจากคนอื่นมากกว่าพ่อแม่ของตัวเอง และเนื่องจากเกิดมาในยุคเทคโนโลยีที่ทันสมัย เยาวชนในยุคนี้อาจจะจินตนาการไม่ออกเลยว่า โลกที่ไม่มีอินเทอร์เน็ตนั้นจะอยู่ได้อย่างไร (ทีมเศรษฐกิจ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, 2558)

8. Generation C

กลุ่มนี้เป็นกลุ่มหรือคำใหม่ที่ Google และ Nielsen บัญญัติใช้สำหรับเรียกกลุ่มคนยุคใหม่ที่ ไม่ได้แบ่งตามอายุเหมือนคนใน 7 Generation ข้างต้น หากแต่จัดกลุ่มตามพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือ อินเทอร์เน็ต และโซเชียลเน็ตเวิร์ก ทั้งนี้ คนที่จะถูกจัดเข้ากลุ่ม Gen-C นั้น ก็คือ คนในกลุ่ม Baby Boomer และ Gen-X ที่มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตัวเอง ด้วยการหันมาให้ความสนใจกับเทคโนโลยีมากขึ้น ไปจนถึงขั้นเสพติดการเชื่อมต่อ แต่ไม่รวมคนกลุ่ม Gen-Y

เนื่องจากคนกลุ่มนี้มักมีการเชื่อมต่อโลกไร้สายเป็นประจำอยู่แล้ว ต่างกับคนในกลุ่ม Baby Boomer และ Gen-X ที่ในอดีตแทบไม่เคยยุ่งเกี่ยวกับเรื่องพวกนี้เลย แต่เมื่อเข้าสู่ยุคเทคโนโลยีครองโลก พฤติกรรมของคนเหล่านี้จึงต้องเปลี่ยนไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ สำหรับคน Gen-C นั้น จะมีนิสัยที่เห็นเด่นชัดมาก ๆ คือ มีการเชื่อมต่อตลอดเวลา มีการอัปเดตข้อมูล สนใจข่าวสารที่ได้รับรู้มาในโลกโซเชียล พร้อมจะแชร์ต่อทุกเมื่อ ติดตามคู่มือในยูทูปมากกว่านั่งดูโทรทัศน์ เหมือนกับสังคมออนไลน์ กลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตของตัวเองไปแล้ว และคนกลุ่มนี้ก็ยิ่งกลายเป็นผู้ขับเคลื่อนวัฒนธรรมใหม่ๆ ด้วย อย่างไรก็ตาม คนกลุ่ม Gen-C นี้ แม้จะชอบโพสต์ข้อความมากมาย แต่ก็โพสต์ด้วยความระมัดระวังมากกว่าคน Gen-Y ที่จะโพสต์ตามอารมณ์มากกว่า ต่างกับคน Gen-C ที่จะโพสต์เพื่อแบ่งปันความรู้หรือประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร (ทีมีเศรษฐกิจ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, 2558)

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพมนุษย์ ให้มีคุณลักษณะประชากรที่พึงประสงค์ บนพื้นฐานของคุณลักษณะเฉพาะของแต่ละช่วงวัย

จากเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560 - 2579) พบว่า ในช่วง 20 ปีนี้ ประชากรที่เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติ ได้แก่ ผู้ที่เกิดในช่วง พ.ศ.2510 -2560 ซึ่งนับรวมผู้ที่อยู่ในแต่ละเจนเนอเรชันทั้งหมด 3 เจเนอเรชัน ได้แก่ Generation X หรือ “Gen-X” (พ.ศ. 2508 - 2522) Generation Y หรือ “Gen-Y” (พ.ศ. 2523 - 2540) และ Generation Z Gen-Z (พ.ศ. 2540) เป็นต้นไป

ดังนั้น การจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ที่เป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ชาติระยะยาว 20 ปีนี้ จำเป็นต้องมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ บนพื้นฐานของความเข้าใจในความแตกต่างของคุณลักษณะของบุคคลใน 3 ช่วงวัยนี้ และเหมาะสมกับพฤติกรรม อุปนิสัยรูปแบบการดำเนินชีวิต และความสนใจของแต่ละช่วงวัย เพื่อให้เกิดทักษะการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและดึงศักยภาพของผู้เรียนออกมาให้ได้มากที่สุด ซึ่งการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัย (Generation) มีจุดที่ควรมุ่งเน้น ดังต่อไปนี้

Generation X หรือ “Gen-X” (พ.ศ. 2508 - 2522)

ได้แก่ ผู้ที่ปัจจุบัน มีอายุอยู่ในช่วง 38-52 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยที่กำลังจะเข้าสู่วัยสูงอายุ และช่วงวัยเกษียณอายุการทำงานในอีก 20 ปีข้างหน้า ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ได้ตั้งเป้าหมายของคุณลักษณะผู้สูงอายุอันพึงประสงค์ไว้ว่า จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทักษะความรู้

และความสามารถ เพื่อสร้างความมั่นคงในชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีศักดิ์ศรี รวมไปถึงการเข้าสู่ระบบแรงงานสูงอายุ เพื่อสร้างคุณค่าและความอบอุ่นในวัยผู้สูงอายุ ดังจะเห็นตัวอย่างได้จากต่างประเทศ อาทิ เช่น ประเทศญี่ปุ่น และประเทศเกาหลีใต้ ซึ่งส่งเสริมการทำงานของกลุ่มผู้สูงอายุ ให้เข้าสู่ระบบแรงงานสูงอายุที่ถูกต้อง มีสวัสดิการด้านสุขภาพที่ดี และได้รับค่าจ้างที่เป็นธรรม นอกจากนี้จะช่วยให้ผู้สูงอายุรู้สึกถึงคุณค่าในตนเองแล้ว ยังช่วยลดภาระทางการเงินของประชากรวัยทำงาน ที่มีสัดส่วนลดลงเรื่อย ๆ ในขณะที่ประเทศกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มขั้น ในขณะเดียวกัน ในช่วงที่กำลังอยู่ในวัยแรงงาน ก็ควรได้รับการพัฒนาทักษะและสมรรถนะอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความมั่นคงในชีวิต ควบคู่ไปกับการส่งเสริมความอบอุ่นในครอบครัวด้วย

การให้ความรู้ทางการเงิน การออม และการเตรียมเข้าสู่การเกษียณอายุแก่บุคคลในช่วงวัย Generation X เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง จากข้อมูลของกองทุนบำเหน็จบำนาญแห่งชาติปี 2559 พบว่า ผู้ใช้แรงงาน พนักงาน ลูกจ้างบริษัทนิติบุคคล เพียง 3 ล้านคน ที่มีเงินออมผ่านระบบกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ซึ่งหักเงินเดือนลูกจ้างส่วนหนึ่งและนายจ้าง ร่วมจ่ายเงินสมทบ เพื่อเป็นสวัสดิการแก่พนักงานให้มีเงินก้อนหนึ่งไว้ใช้ยามเกษียณ แต่ยังมีแรงงานอีกกว่า 11 ล้านคน ขาดหลักประกันนี้ (สำนักข่าวไทยพีบีเอส, 2559) การขาดหลักประกันทางการเงินหลังเกษียณเป็นสัญญาณอันตรายถึงความล้มเหลวทางการเงินของครอบครัว เนื่องจาก สัดส่วนประชากรสูงอายุที่เพิ่มขึ้นทุกปี ในขณะที่ประชากรวัยทำงานมีอัตราการลดลง ซึ่งหมายความว่า ประชากรวัยทำงานจะต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายของครอบครัวมากขึ้น ซึ่งหากผู้สูงอายุในครอบครัวไม่มีหลักประกันรายได้ยามเกษียณ ย่อมก่อให้เกิดปัญหาทางการเงินของครอบครัวได้ จากสถิติปี 2557 ประเทศไทยมีคนวัยแรงงาน (อายุ 15-59 ปี) 4.3 คนต่อผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) หนึ่งคน ในอนาคต อีก 20 ปีข้างหน้า ประเทศไทยจะมีคนในวัยแรงงานเพียง 2 คนต่อผู้สูงอายุหนึ่งคนเท่านั้น พบว่า มีผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) มากถึงหนึ่งในสาม (ร้อยละ 34.3) ของผู้สูงอายุทั้งหมดมีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน (ผู้มีรายได้ต่ำกว่า 2,572 บาทต่อเดือนไม่รวมคนที่ไม่มีรายได้) ซึ่งลดลงจากร้อยละ 46.5 จากการสำรวจประชากรสูงอายุในปี 2545 (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย และสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2557)

นอกจากนี้ การส่งเสริมสุขภาพยังเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญไม่แพ้กัน เนื่องจาก สุขภาพเป็นปัจจัยสำคัญที่บ่งบอกถึงสุขภาวะ คุณภาพชีวิต ไปจนถึงแนวโน้มการเกิดภาระทางการเงินของครอบครัว จาก Cook, K. Sfekas, A. และ Dranove, D. (2009) พบว่า ผู้ป่วยโรคเรื้อรังและโรคร้ายแรงที่ไม่มีประกันสุขภาพ ประสบปัญหาการลดลงของสินทรัพย์ครอบครัวถึงร้อยละ 30-50 ของทั้งหมด ผลการวิจัยนี้ยังเผยให้เห็นว่า การมีประกันสุขภาพช่วยป้องกันการสูญเสียสินทรัพย์ของครอบครัวและลดความเสี่ยงต่อภาวะล้มเหลวทางการเงินได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากข้อมูลการสำรวจสุขภาพผู้สูงอายุไทยปี 2556 พบว่าปัญหาด้านสุขภาพของผู้สูงอายุที่สูงเป็นอันดับแรก คือการเคลื่อนไหวร่างกาย (ร้อยละ 57.8) รองลงมาได้แก่ ปัญหาด้านการได้ยินหรือสื่อความหมาย (ร้อยละ 23.8) การมองเห็น (ร้อยละ 19.2) การเรียนรู้ (ร้อยละ 3.7) ด้านจิตใจหรือพฤติกรรม (ร้อยละ 2.6) และสติปัญญา (ร้อยละ 2.2) ผู้สูงอายุจะมีความผิดปกติด้านการเคลื่อนไหวร่างกาย การมองเห็น และการได้ยินเพิ่มมากขึ้นเมื่ออายุสูงขึ้น นอกจากนี้ ได้สอบถามภาวะการเป็นโรค

เรื้อรังที่พบบ่อยในผู้สูงอายุ ซึ่งคำตอบจะต้องเป็นโรคที่ได้รับการวินิจฉัยจากบุคลากรทางการแพทย์ การสำรวจนี้พบว่าในปี 2556 ผู้สูงอายุไทยเป็นโรคความดันโลหิต ร้อยละ 41.4 โรคเบาหวาน ร้อยละ 18.2 และโรคข้อเข่าเสื่อม ร้อยละ 8.6 เมื่อดูข้อมูลการเป็นโรคทั้ง 3 โรค ตามกลุ่มอายุของผู้สูงอายุแล้ว จะเห็นได้ว่า ทั้งโรคความดันโลหิต โรคเบาหวาน และโรคข้อเข่าเสื่อม ผู้สูงอายุจะเป็นมากขึ้นเมื่ออายุสูงขึ้น อย่างเช่น ในกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุ 75 ปีขึ้นไป เกือบครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 45.6 เป็นโรคความดันโลหิต ร้อยละ 17.2 ของผู้สูงอายุ 75 ปีขึ้นไปเป็นโรคเบาหวาน และร้อยละ 9.6 เป็นโรคข้อเข่าเสื่อม (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย และสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2557) ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า สุขภาวะของผู้สูงอายุไทยยังอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่ดีนัก จำเป็นต้องได้รับความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพและการดูแลตนเอง

แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนในช่วงวัย Generation X

ปัจจุบัน คนในช่วงวัย Generation X มีอายุอยู่ในช่วง 38-52 ปี ซึ่งเป็นวัยทำงานในปัจจุบัน ประกอบกับคุณลักษณะของช่วงวัยนี้ ซึ่งเติบโตมากับเทคโนโลยี ชอบอะไรง่าย ๆ ไม่เป็นทางการ และให้ความสำคัญกับ work-life balance ทำทุกอย่างได้เพียงลำพัง ไม่พึ่งพาใคร ลักษณะของการจัดการศึกษาที่เหมาะสมจึงควรมุ่งเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-learning) โดยอาศัยเทคโนโลยีเป็นสื่อกลาง การเรียนรู้ เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนรู้ในสิ่งที่สนใจได้ตามเวลาที่สะดวก เหมาะสมกับรูปแบบการดำเนินชีวิตของตนเอง อาทิเช่น การเรียนระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-learning) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-books) ห้องเรียนออนไลน์ (online classroom) และแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟน (mobile application) เป็นต้น

โดยมุ่งเน้นการให้ความรู้ในด้าน 3 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการเงิน: อาทิเช่น การวางแผนการเงิน การเริ่มต้นธุรกิจของตนเอง การหารายได้เสริม การประกันชีวิตหรือประกันสุขภาพ การวางแผนการเงินเพื่อการเกษียณอายุ ตลอดจนข้อมูลสิทธิประโยชน์ของประกันสุขภาพขั้นพื้นฐาน

2. ด้านเทคโนโลยี: เพื่อพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน เนื่องจากในอนาคตเทคโนโลยีจะถูกนำมาใช้ในชีวิตประจำวันมากขึ้นเรื่อย ๆ ผู้สูงอายุจำเป็นต้องมีความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน เพื่อให้ได้รับความสะดวก และเป็นประโยชน์ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผ่านทางสื่อกลางที่ใช้เทคโนโลยีและสื่อออนไลน์ต่อไป หรืออาจจัดกิจกรรมในรูปแบบ workshop-training เพื่อให้ความรู้และเปิดโอกาสการพบปะพูดคุยในกลุ่มวัยเดียวกัน

3. ด้านทักษะความสามารถและการทำงาน: เพื่อพัฒนาทักษะความสามารถ ในการเข้าสู่ระบบแรงงานผู้สูงอายุที่ให้ผลตอบแทนอย่างเป็นธรรม รวมไปถึงการพัฒนาอาชีพและธุรกิจใหม่ ๆ ด้วย

4. ด้านสุขภาพ: เน้นการให้ความรู้ด้านการดูแลสุขภาพ ทั้งในเชิงรุก คือ การป้องกันหรือชะลอการเกิดโรค และในเชิงรับ คือ การดูแลตนเอง และปฏิบัติตนเพื่อชะลอการดำเนินไปและลดภาวะแทรกซ้อนของโรคที่เป็น รวมทั้งความรู้ด้านโภชนาการด้วย

Generation Y หรือ “Gen-Y” หรือ “Millennials” (พ.ศ. 2523 - 2540)

ได้แก่ ผู้ที่ปัจจุบัน มีอายุอยู่ในช่วง 20-37 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยที่กำลังเข้าสู่วัยแรงงานหรือวัยทำงาน หรือกำลังอยู่ในวัยทำงานในช่วง 20 ปีที่จะถึงนี้ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของแห่งชาติฉบับที่ 12 ได้ตั้งเป้าหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของวัยแรงงานไว้ว่า วัยแรงงาน ควรได้รับการพัฒนาทักษะและสมรรถนะอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความมั่นคงในชีวิต และส่งเสริมความอบอุ่น ในครอบครัว สำหรับวัย แรงงาน นอกจากวัยแรงงานจะเป็นวัยที่เป็นพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศแล้ว ยังเป็นวัยที่ต้องรับผิดชอบครอบครัว และแบกรับค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาขีดความสามารถในการทำงาน เพิ่มรายได้ และลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของคนในช่วงวัยนี้

จากสถานการณ์ตลาดแรงงานปี 2553 พบว่า ตลาดแรงงานในระดับมัธยมหรือต่ำกว่า มีอุปสงค์เกินกว่าอุปทานราวปีละ 3-4 แสนคนทำให้การขาดแคลนแรงงานระดับล่างอยู่ในขั้นวิกฤติ แต่ที่ผ่านมามาสถานประกอบการยังดำเนินการและแข่งขันอยู่ได้ เพราะใช้พวกนักเรียน drop out และแรงงานต่างด้าวจากประเทศเพื่อนบ้าน ในขณะที่ตลาดแรงงานปริญญาตรีจัดอยู่ในขั้นวิกฤติ จะมีอุปทานมากกว่าอุปสงค์ไปอีกนาน หากไม่รีบแก้ไข อย่างน้อยทุกปี จะมีผู้ที่จบปริญญาตรีว่างงานประมาณร้อยละ 30 ของผู้ที่จบการศึกษา และจะสะสมจนว่างงานนับแสนคน ซึ่งนับเป็นการสูญเสียเปล่าทางสังคมมหาศาล (ยงยุทธ แฉล้มวงษ์, 2553) นอกจากนี้สภาองค์การนายจ้างผู้ประกอบการค้าและอุตสาหกรรมไทย (ECONTHAI) สรุปภาพรวมการจ้างงานภายใต้ นโยบายไทยแลนด์ 4.0 พบแรงงานเสี่ยงถูกแทนที่ด้วยเทคโนโลยีต่าง ๆ อีกทั้งกำลังเผชิญกับขีดความสามารถในการแข่งขัน แนวภาคอุตสาหกรรมปรับตัวและรับมือกับการแข่งขันรูปแบบใหม่ ภาคเอสเอ็มอีของไทยมีความอ่อนแอโดยมากกว่า 3/4 ยังติดอยู่ในอุตสาหกรรมช่วงที่ 2.0 และ 2.5 อุตสาหกรรมส่งออกส่วนใหญ่ไม่มีแบรนด์และนวัตกรรมของตนเอง เป็นอุตสาหกรรมลักษณะรับจ้างผลิต (OEM) หรือเป็นฐานการผลิตให้กับเจ้าของแบรนด์ต่างชาติ ซึ่งนอกเหนือจากได้มูลค่าเพิ่มน้อยยังเสี่ยงต่อการถูกเปลี่ยนย้ายฐานการผลิตในอนาคต (ทีมข่าวธุรกิจ วอยซ์ทีวี, 2560) จึงเห็นได้ว่าแรงงานไทยควรได้รับการพัฒนาทักษะและศักยภาพ เพิ่มผลิตภาพ (productivity) ให้สูงขึ้นให้เป็นแรงงานที่มีฝีมือ สามารถแข่งขันในระดับสากลได้ เพื่อส่งเสริมการผลิตนวัตกรรม สร้างความมั่นคงให้แก่ภาคแรงงานในระยะยาว รวมไปถึง การดูแลด้านอาชีวอนามัย และการมีระบบประกันสุขภาพให้แก่ผู้ใช้แรงงานทั้งในและนอกระบบอย่างทั่วถึง

จากโจทย์วิจัยทางการศึกษาเพื่อการพัฒนาประเทศ: แผนงานวิจัยทางการศึกษาแบบบูรณาการ โดย รศ.ดร.พทุทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ และคณะ (2547), หน้า 17 อ้างถึงใน ยงยุทธ แฉล้มวงษ์ (2553). ได้แนะนำแนวทางการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพแรงงานไทย ดังต่อไปนี้

- การพัฒนาการศึกษาให้มีพลังในการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศ
- การพัฒนาการศึกษาให้มีพลังในการเสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศและเป็นสังคมอุดมปัญญา
- การพัฒนาการศึกษาให้มีพลังในการพัฒนาทุนทางสังคม การแก้ปัญหาความยากจน และยกระดับคุณภาพชีวิต

- การพัฒนาการศึกษาให้มีพลังในการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ การต่างประเทศ และการ
อำนวยความสะดวก

- การพัฒนาการศึกษาให้มีพลังในการเสริมสร้างการบริหารจัดการประเทศที่ดี

แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนในช่วงวัย Generation Y

เนื่องจากผู้ที่อยู่ในช่วงวัยนี้ เติบโตมาในยุคที่มีความก้าวหน้าของเทคโนโลยี คู่กันเคยกับการใช้อินเทอร์เน็ตในชีวิตประจำวัน มีลักษณะนิสัยชอบการแสดงออก มีความเป็นตัวของตัวเองสูง ไม่ชอบถูกบังคับให้อยู่ในกรอบ ไม่ชอบอยู่ในเงื่อนไข ชอบเสพข่าวสารผ่านช่องทางต่าง ๆ ที่หลากหลาย มีอิสระทางความคิด กล้าซักถาม กล้าถามในทุกเรื่องที่ตัวเองสนใจ ไม่หวั่นคำวิจารณ์ และมีความเป็นสากลมาก และเนื่องจากการที่คนรุ่นนี้ เติบโตมาในยุคที่มีเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องสูง จึงมีความสามารถในการทำงานที่เกี่ยวกับการติดต่อสื่อสาร ชอบงานด้านไอที ใช้ความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ รวมทั้งมีความสามารถที่จะทำอะไรได้หลาย ๆ อย่างในเวลาเดียวกัน และชอบทำงานเป็นทีม คนในวัย Generation Y เติบโตมาพร้อมกับการประชุม การระดมความคิดเห็น การจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับคนรุ่นนี้ จึงควรเป็นการจัดการเรียนการสอนโดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนจะเป็นผู้เลือกหัวข้อหรือเนื้อหาที่สนใจ นำมาอภิปรายกลุ่ม ประชุมกลุ่ม ซักถาม หรือโต้แย้งกันภายในห้องเรียน โดยผู้สอนจะเป็นเพียงผู้คอยให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทางการคิด หรือสรุปประเด็นสำคัญให้ หรืออาจจัดกิจกรรม หรือการแข่งขัน ที่เปิดช่องว่างให้ผู้เรียนได้นำเสนอแนวคิดคิด หรืองานสร้างสรรค์ของตนเอง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนใน Generation Y มีความสนใจ และแรงบันดาลใจในการเรียนมากขึ้น รวมถึงเปิดโอกาสได้แสดงศักยภาพ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนแต่ละคนด้วย นอกจากนี้ ผู้สอนควรมีการให้รางวัล คำชมเชย หรือการเผยแพร่ผลงานของผู้เรียน เพื่อสร้างเสริมกำลังใจให้แก่ผู้เรียน ให้พัฒนาศักยภาพการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และปลูกฝังทัศนคติให้ผู้เรียนตระหนักถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการปรับตัวให้เท่าทันยุคสมัยที่ข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

อย่างไรก็ดีแล้วแต่ คนกลุ่มนี้จะไม่ค่อยอดทนนัก ประกอบกับการที่กลุ่ม Generation Y มักจะจัดสรรเวลาให้งานและชีวิตส่วนตัวในจุดที่สมดุลกัน การจัดเวลาเรียนจึงควรใช้เวลาไม่มากจนเกินไปแต่ต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ให้ได้ประสิทธิภาพ คุ่มค่าเวลา และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อตัวผู้เรียน อาจมีการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ และอินเทอร์เน็ตมาช่วยให้กิจกรรมการเรียนน่าสนใจยิ่งขึ้น อาทิ เช่น การใช้ Google form quiz ให้ผู้เรียนได้ร่วมแข่งขันตอบคำถามในชั้นเรียน เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังจำเป็นต้องส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-learning) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนในสิ่งที่สนใจศึกษา หรือสามารถพัฒนาให้เป็นประโยชน์ต่ออาชีพการงานของตนเองได้ รวมถึงสามารถเลิกเรียนได้ในเวลาใดก็ได้ที่สะดวก และปรับให้เหมาะสมกับรูปแบบการดำเนินชีวิตของตนเองได้ โดยอาศัยเทคโนโลยีเป็นสื่อกลางการเรียนรู้ อาทิเช่น การเรียนระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-learning) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-books) ห้องเรียนออนไลน์ (online classroom) และแอปพลิเคชันบนสมาร์ทโฟน (mobile application) เป็นต้น

การจัดการเรียนรู้สำหรับคนรุ่น Generation Y ควรมุ่งเน้นการสร้างเสริมทักษะ ความรู้และ

ความสามารถ ในด้านหลัก ๆ ดังต่อไปนี้

1. ด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถ : ส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับพัฒนาความรู้ความชำนาญ เฉพาะทาง ไปจนถึงความเชี่ยวชาญเชิงลึกเฉพาะด้านในระดับที่สูงขึ้นตามสายวิชาชีพ ตลอดจนการประยุกต์ใช้ความรู้จนถึงการต่อยอดในระดับธุรกิจต่อไป โดยการจัดกิจกรรมเสริมทักษะ เปิดเวทีให้แสดงศักยภาพและความคิดสร้างสรรค์ รวมไปถึง ฐานข้อมูลการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนในสิ่งที่สนใจได้อย่างครอบคลุมในทุกสาขาอาชีพ
2. ด้านการเงิน : เน้นให้คนใน Generation Y ตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผนทางการเงิน ทั้งเพื่อจุดประสงค์การใช้เงินในอนาคต ภาวะฉุกเฉิน การเจ็บป่วย การเกษียณอายุ ทุพพลภาพ และเสียชีวิต เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางการเงินให้แก่ครอบครัว
3. ด้านการใช้ชีวิต : ส่งเสริมกิจกรรมสร้างสรรค์ยามว่าง และความสามารถพิเศษด้านอื่น นอกเหนือจากสาขาวิชาชีพ รวมถึงกิจกรรมนันทนาการ เพื่อให้ใช้เวลาว่างได้อย่างสร้างสรรค์
4. ด้านคุณธรรมจริยธรรม : มุ่งเน้นให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของการมีจิตสำนึกสาธารณะ การทำกิจกรรมจิตอาสา และการเสียสละเพื่อส่วนรวม ชี้แนะแนวทางในการคิดอย่างเป็นตรรกะบนพื้นฐานของคุณธรรม จริยธรรม และประเพณีอันดีงามของชาติ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความแตกต่างหลากหลายได้อย่างสันติสุข

Generation Z หรือ “Gen-Z” (พ.ศ.2540 ขึ้นไป)

คนที่เกิดหลังปี พ.ศ.2540 ขึ้นไป ได้แก่ ช่วงอายุต่ำกว่า 20 ปี หรือเยาวชนวัยเรียนในปัจจุบัน คนใน Generation Z เป็นวัยที่เตรียมเข้าสู่การเป็นวัยทำงาน เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชาติในอนาคต อย่างไรก็ตามแล้วแต่ จากสภาวะการณ์ปัจจุบัน พบว่า เยาวชนไทยประสบปัญหาด้านภาวะโภชนาการ ระดับ IQ และ EQ ต่ำกว่ามาตรฐาน ขาดทักษะการเรียนรู้ ขาดทักษะการใช้ชีวิต และขาดความรู้เรื่องเพศศึกษาอย่างเพียงพอ

จากข้อมูลของกรมอนามัย ร่วมกับกรมควบคุมโรค พ.ศ.2553 พบว่า เป็นโรคอ้วนร้อยละ 13.7 และใน พ.ศ.2554 พบว่า ร้อยละ 17.0 มีสาเหตุของโรคอ้วนมาจากพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่ไม่เหมาะสม การบริโภคอาหารที่ไม่ได้สัดส่วนและปริมาณที่เหมาะสมตามวัย เยาวชนกินผักเพียงวันละ 1.5 ช้อนโต๊ะ ทั้ง ๆ ที่ควรกินไม่ต่ำกว่าวันละ 12 ช้อนโต๊ะ รวมทั้งขาดการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ โดยพบว่า เยาวชนอายุ 6-9 ปี มีการออกกำลังกายครบเกณฑ์เพียงร้อยละ 59.4 ไม่ค่อยออกกำลังกาย ร้อยละ 32.7 และออกกำลังกายไม่ครบเกณฑ์ ร้อยละ 7.9 ในขณะที่เยาวชนอายุ 10-14 ปี มีการออกกำลังกายครบเกณฑ์สูงถึง ร้อยละ 77.3 ไม่ค่อยออกกำลังกาย ร้อยละ 18.5 และออกกำลังกายไม่ครบเกณฑ์ ร้อยละ 4.1 ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวจะนำไปสู่การเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรังได้

(Arphawan Sopontammarak, 2017)

ในปี 2559 กระทรวงสาธารณสุข โดยกรมสุขภาพจิต ได้ดำเนินการสำรวจสถานการณ์ไอคิวและอีคิว เยาวชนนักเรียนชั้น ป.1 ทั่วประเทศจำนวน 23,641 คน พบว่าเยาวชนมีคะแนนไอคิวเฉลี่ยอยู่ที่ 98.2 ซึ่งสูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับการสำรวจในปี 2554 ที่เฉลี่ยอยู่ที่ 94 เยาวชนไทยมีไอคิวอยู่ในเกณฑ์ปกติถึง 2 ใน 3 หรือร้อยละ 68 ขณะที่เยาวชนจาก 42 จังหวัดรวมทั้งกทม. มีไอคิวสูงเกิน 100 ขึ้นไป

อย่างไรก็ตาม ยังมีเยาวชนบางส่วนใน 35 จังหวัด โอเคต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน นอกจากนี้ ยังพบเยาวชนที่มีระดับสติปัญญาอยู่ในเกณฑ์บกพร่องหรือต่ำกว่า 70 ถึงร้อยละ 5.8 ซึ่งสูงกว่ามาตรฐานสากลคือไม่ควรเกินร้อยละ 2 โดยเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้มีปัจจัยเสี่ยงสูงกว่าภาคอื่นๆ ตลอดจนพบว่า เยาวชนนอกเขตอำเภอเมือง มีระดับโอเคเฉลี่ย 96.9 ขณะที่เยาวชนในเขตอำเภอเมืองมีโอเค 101.5 และเยาวชนในพื้นที่ กทม. มีโอเคเฉลี่ย 103.4 ส่วนความฉลาดทางอารมณ์ของเยาวชนเป็นไปตามเป้าหมาย ร้อยละ 77 แต่ยังพบเยาวชนจำนวนไม่น้อยที่ยังต้องการการพัฒนา ปัญหาโอเคที่พบมากที่สุดคือด้านขาดความมุ่งมั่นพยายาม และขาดทักษะในการแก้ไขปัญหา (สำนักสารนิเทศกระทรวงสาธารณสุข, 2559)

กระทรวงสาธารณสุขยังได้เผยข้อมูลว่า ปี 2556 วัยรุ่นอายุต่ำกว่า 15 ปีตลอดวันละ 9 คน อายุต่ำกว่า 20 ปีตลอดวันละ 334 คน ซึ่งเพิ่มจากปี 2543 ที่ตลอดวันละ 240 คนและตั้งครรรค์ฆ่าร้อยละ 12 จากข้อมูลของสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย พบอัตราการคลอดของหญิงอายุ 10-14 ปี เพิ่มขึ้นจาก 1.1 ต่อประชากร 1,000 คน ในปี 2548 เป็น 1.7 ในปี 2556 และอัตราการคลอดของหญิงอายุ 15-19 ปี เพิ่มขึ้นจาก 31.1 ต่อประชากร 1,000 คน ในปี 2543 เป็น 51.2 การตั้งครรรค์ในวัยรุ่นส่งผลต่อปัญหาสาธารณสุขหลายด้าน เช่น โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และเอดส์ การทำแท้ง เยาวชนแรกคลอด มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ และพบปัญหาตั้งครรรค์ฆ่าสูงถึงร้อยละ 12 (ทีมข่าวไทยทริبون, 2558)

ปัญหาดังที่กล่าวข้างต้น นับเป็นอุปสรรคสำคัญในการเป็นพลังขับเคลื่อนชาติในอนาคต การศึกษาควรมีบทบาทในการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ทั้งเยาวชนใน Generation Z และผู้ปกครองเพื่อร่วมกันแก้ปัญหา และส่งเสริมให้เยาวชนพัฒนาและเติบโตเป็นคนไทยที่สมบูรณ์ เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชาติในอนาคต

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ได้วางเป้าหมายการพัฒนาเยาวชนวัยเรียนไว้ว่า เยาวชนวัยเรียน ควรได้รับการศึกษาที่มี คุณภาพและทักษะที่ จำเป็นสำหรับโลกอนาคต ได้รับโอกาสทางการศึกษาในระดับสูง เพื่อโอกาสการทำงาน และสร้างความมั่นคงในชีวิต พร้อมกันกับการวางรากฐาน จริยธรรม คุณธรรมเพื่อความอยู่ดีมีสุขของสังคม ในขณะที่นักศึกษา มีทักษะชีวิตและการทำงาน มีโอกาสในการได้รับการศึกษาระดับสูง และประสบการณ์การทำงานจริง ตลอดจนการสร้างภูมิคุ้มกันให้นักศึกษา เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง และการก้าวสู่การเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2560)

แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนในช่วงวัย Generation Z

เยาวชนกลุ่ม Generation Z จะเติบโตมาพร้อมกับสิ่งอำนวยความสะดวกมากมายที่อยู่แวดล้อมมีความสามารถในการใช้งานเครื่องมือทางเทคโนโลยีต่าง ๆ และเรียนรู้ได้รวดเร็ว จึงเป็นเรื่องง่ายที่จะนำเทคโนโลยีที่ทันสมัย มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน ตลอดจน การนำเทคโนโลยีไปประยุกต์ใช้ในสาขาวิชาชีพและชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยอาศัยเทคโนโลยีเป็นสื่อกลางการเรียนรู้ อาทิเช่น การเรียนระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-learning) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-books) ห้องเรียนออนไลน์ (online classroom) และแอปพลิเคชันบนสมาร์ทโฟน (mobile application) เป็นต้น

ประเด็นหลักที่ควรมุ่งเน้นให้ความรู้แก่เยาวชนใน Generation Z ได้แก่

1. ความรู้ด้านโภชนาการ: ส่งเสริมการให้ความรู้ทางโภชนาการสำหรับเยาวชนแต่ละวัย ทั้งต่อตัวเยาวชนเองและผู้ปกครอง และส่งเสริมให้เยาวชนใน Generation Z มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักโภชนาศาสตร์ ตลอดจนการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ
2. ความรู้ด้านเพศศึกษา: ส่งเสริมการให้ความรู้ที่ถูกต้องและจำเป็นแก่เยาวชน โดยเฉพาะวัยรุ่น เพื่อป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน รวมถึงการปรับทัศนคติต่อเรื่องเพศศึกษาให้ถูกต้อง ส่งเสริมการให้คำปรึกษาปัญหาด้านเพศศึกษาในวัยรุ่น เพื่อช่วยแนะนำแนวทางและหาทางออกที่เหมาะสมที่สุด
3. การพัฒนาทักษะทางการคิดและการแก้ปัญหา: ส่งเสริมทักษะทางด้านการคิดและการแก้ปัญหาอย่างเป็นตรรกะ สมเหตุสมผล อยู่รากฐานของศีลธรรมอันดีงาม เนื่องจากความคิดเป็นจุดกำเนิดของพฤติกรรม ซึ่งมีผลกระทบต่อโครงสร้างสันติสุขในสังคม การจัดการเรียนการสอน จึงควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดพิจารณา อภิปรายและแสดงเหตุผลของตนเอง โดยมีผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะแนวทางการคิดอย่างเป็นระบบ และสรุปสาระสำคัญในแต่ละประเด็น
4. การสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่: ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน รวมไปถึงการสร้างสรรค์สร้าง อันเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจชาติอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ควรปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์ เคารพในภูมิปัญญาของผู้อื่น และตระหนักว่าการลอกเลียนแบบความคิดหรือผลงานของผู้อื่น ถือเป็นการทุจริตทางวิชาการ
5. การพัฒนาทักษะการใช้ชีวิต: ส่งเสริมและปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกสาธารณะเป็นพื้นฐานทางความคิด เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน มีความเข้าใจในธรรมชาติและพฤติกรรมของมนุษย์ เข้าใจและยอมรับถึงความแตกต่างหลากหลายของผู้คนในสังคม ผู้สอนอาจนำตัวอย่างกรณีศึกษา มาใช้ในการเรียนการสอน โดยให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายประเด็นที่น่าสนใจ รวมถึงรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่คิดต่าง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในมุมมองความคิดที่ต่างจากตน ซึ่งจะก่อให้เกิดความสงบสุขในการอยู่ร่วมกัน รวมทั้งจัดการเรียนการสอนในแบบการทำกิจกรรมกลุ่ม เพื่อฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นด้วย
6. การส่งเสริมความถนัดและความสามารถเฉพาะตัว: ส่งเสริมให้มีกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนได้ทดลองปฏิบัติจริงและค้นหาความชอบ ความถนัด หรือความสามารถของตนเองให้ได้มากที่สุด เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาทักษะในด้านนั้น ๆ ให้อยู่ในระดับเชี่ยวชาญ อันจะเป็นผลดีต่อการพัฒนาอาชีพหรือธุรกิจที่มีลักษณะของการใช้ความชำนาญเฉพาะด้าน ซึ่งเป็นความสร้างสรรค์และเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างนวัตกรรมต่อไป
7. ความรู้ด้านการเงิน: การเงินเป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิตของบุคคลทุกช่วงวัย การส่งเสริมความรู้ด้านการเงินให้แก่เยาวชนวัยเรียน จึงเป็นรากฐานที่ดีในการสร้างวินัยทางการเงิน ส่งเสริมนิสัยการออมและการใช้เงินอย่างคุ้มค่า เพื่อเตรียมเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ที่มีทักษะในการสร้างความมั่นคงทางการเงิน

สรุปและข้อเสนอแนะ

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ควรดำเนินการให้มีความสอดคล้องกับเป้าหมายระดับชาติ อันได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติระยะยาว 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน Thailand 4.0 และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2561 เพื่อให้ได้ทรัพยากรมนุษย์ที่ถูกขีดเวลาและพัฒนาขึ้นในทิศทางเดียวกันกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมของชาติ ร่วมกันกับการพัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอนผู้เรียน ให้เหมาะสมตามคุณลักษณะของแต่ละช่วงวัยที่มีความแตกต่างหลากหลาย เพื่อให้เกิดทัศนคติที่ดีและเกิดกระบวนการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ในรอบด้าน มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะให้ความรู้แบบเฉพาะทางในเชิงลึกมากขึ้น และพัฒนาต่อไปในระดับเชี่ยวชาญชำนาญการ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์และสารสนเทศ สนับสนุนการสร้างสรรคนวัตกรรมใหม่ โดยนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน พร้อมกันกับส่งเสริมการพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ และการแก้ปัญหาอย่างเป็นตรรกะ พัฒนาทักษะการใช้ชีวิต บนพื้นฐานของคุณธรรมจริยธรรมอันดีงาม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำทักษะความรู้ความสามารถมาใช้พัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างสันติสุข

บรรณานุกรม

- กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา. (2559). พิมพ์เขียว Thailand 4.0 โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน. 14 กรกฎาคม 2560. <http://www.libarts.up.ac.th/v2/img/Thailand-4.0.pdf>
- ทีมข่าวธุรกิจ วอยซ์ทีวี. (2560). สถานการณ์แรงงานไทย เสี่ยงถูกแทนด้วยเทคโนโลยี 4.0. 23 พฤศจิกายน 2560. <https://www.voicetv.co.th/read/484674>
- ทีมข่าวไทยทริبون. (2558). สถิติวัยรุ่นท้องก่อนวัยอันควรเพิ่มพรวดจากปี 2543 สาธารณสุขจับมือหลายกระทรวง ผลักดัน 6 ยุทธศาสตร์ สร้างความเข้าใจป้องกัน-แก้ไข. 24 พฤศจิกายน 2560. http://thaitribune.org/contents/detail/307?content_id=8695
- ทีมเศรษฐกิจ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. (2558). สแกนเจเนอเรชันคนไทย พลังสำคัญผลักดันเศรษฐกิจดิจิทัล. 23 พฤศจิกายน 2560. <https://www.thairath.co.th/content/475518>
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย และสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. (2557). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทยพ.ศ. 2557 SITUATION OF THE THAI ELDERLY 2014. บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน): กรุงเทพมหานคร
- ยงยุทธ แฉล้มวงษ์. (2553). อนาคตสถานการณ์แรงงานไทย...ในมุมมองด้านตลาดแรงงาน. 23 พฤศจิกายน 2560. <http://www.mol.go.th/academician/content/page/13234>
- วรรณภา พิพัฒน์ธนวงศ์. (2557). ทักษะชีวิตวัยรุ่นไทยในศตวรรษที่ 21. วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ ปีที่ 24 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2527), หน้า 40-41
- สำนักข่าวไทยพีบีเอส. (2559). ปัญหาการออมตำรายังได้ไม่เพียงพอยามเกษียณ. 23 พฤศจิกายน 2560. <https://news.thaipbs.or.th/content/257832>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสองพ.ศ. 2456-2564. 23 พฤศจิกายน 2560. http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2561. บริษัท พรินทวาทกราฟฟิค จำกัด: กรุงเทพมหานคร.
- สำนักสารนิเทศ กระทรวงสาธารณสุข. (2559). สถ.เผยแพร่ผลการสำรวจไอคิวเยาวชนไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทั่วประเทศเพิ่มขึ้น. 24 พฤศจิกายน 2560. http://pr.moph.go.th/iprg/include/admin_hotnew/show_hotnew.php?idHot_new=85092
- ไม่ปรากฏผู้แต่ง. (2560). พฤติกรรมคน 8 เจเนอเรชัน คุณอยู่กลุ่มไหน?. 23 พฤศจิกายน 2560. <https://lifestyle.campus-star.com/knowledge/17186.html>
- Arphawan Sopontammarak. (2017). ร่วมสร้างสุขภาพดีให้เยาวชนไทย. 24 พฤศจิกายน 2560. <http://www.thaihealth.or.th/Content/24603-ร่วมสร้างสุขภาพดีให้เยาวชนไทย.html>

Cook, K. Sfekas, A. & Dranove, D. (2009). Major Illness and Chronic Disease: Does Major Illness Cause Financial Catastrophe?. Health Service Research. 45(2):418-436.

Vanat Putnark. (2017) การแบ่งคนเป็น Generations มาจากไหน? ทำไมต้องนิยามจากช่วงอายุ?. 23 พฤศจิกายน 2560. <https://thematter.co/pulse/where-does-generation-come-from/26074>